

det:

Fyns Soc.-Dem., Odense

7 AUG 1940

Maler Lange i Faaborg og den døvstumme Dreng.

Social Tidsskrifts Maj-Numer beretter Pastor, Dr. phil. Axel Garbo et gammelt Minde om Maler Lange i Faaborg og hans store Omsorg for den døvstumme Dreng Morten Bjørnøe.

Pastor Garboe skriver følgende:

Det hænder, ikke sjældent endda, at den, der fordyber sig i Historien, støder paa Mennesker, som nu er glemte, men som burde mindes for den Gerning, de øvede. Ogsaa Filantropiens Historie har saadanne Mennesker at pege paa. Stille og ubemærket gjorde de en Barmhjertighedsgerning, som de selv sidst af alle ønskede omtalt, men som endnu saa længe efter kan gøre Indtryk paa os ved den Menneskekærlighed, man fornemmer deri.

Da Professor R. Nyerup i Aaret 1806 skrev om »Perioderne i Døvstumme-Undervisningens Historie« (Det skandinaviske Literaturselskabs Skrifter 1806 I), sluttede han med at sige: »Jeg kan ikke lægge Pennen i dette Emne uden at gøre opmærksom paa den ædelmodige, med Opofrelse af Tid, Flid og Penge forbundne Handling af den brave Maler Lange i Faaborg, som bestod i, at han tog en fra Fødslen døvstum, fattig Dreng til sig og oplærte ham saaledes, at han ved Hjælp af Skrift ej alene kan forstaa andre, men endog tydeligen tilkjendegive dem sine Tanker«.

Hermed forholdt det sig saaledes, fortsætter Pastor Garbo: I Faaborg fødtes der i September 1787 en Dreng, som fik Navnet Morten Bjørnøe. Faderen var Bager og havde været gift to Gange. Den lille Morten havde Stedmoder, og da nu Bager Bjørnøe døde,

var der kun Fattigdom til Huse. Morten skal have været et meget uregerligt Barn. Man lagde Mærke til ham, naar han gik omkring i Byen og indsamlede Almisser. Og blandt dem, der fattede Interesse for Drengen, var ogsaa Fattigforstanderen, Maler Lange. Han kunde — som der staar i Indberetningen til Cancelliet, som Lange blev anmodet om at indsende (Collegial-Tidende for Danmark og Norge, 22. December 1804) — ikke lade være med at tænke sig den ulykkelige Drengs Fremtidsskæbne som døvstum, fattig og aabenbart forkvaklet i sin Opvæxt, og Lange fandt sig derfor tilskyndet til at gøre et Forsøg paa at redde ham »og danne ham til at vorde i Tiden et nyttigt Medlem af Staten«. I Marts 1798 tog Lange den fattige, døvstumme Dreng til sig i sit Hus og begyndte at oplære ham paa egen Haand og med sin egen hjemmelavede Metode. Først lod Maler Lange Drengen skrive Alfabetet, »viste ham stedse de skrevne og trykte Bogstaver ved Siden af hverandre og gjorde ham begribeligt, at de betydede eet og det samme«. Da Drengen »temmelig vel« havde lært Alfabetet, viste Lange ham forskellige Genstande, skrev disses Navne op og lærte saaledes Drengen at forbinde bestemte Forestillinger med de enkelte, skrevne Ord. »Drengens Hukommelse og Opmærksomhed bragte ham snart saa vidt, at han nogenlunde kunde skrive Benævnelsen paa enhver Ting, som forekom«.

Derefter lærte Lange den døvstumme Dreng Tallene; »han lærte ogsaa snart at afdele Penge i Rigsdaler, Mark og Skilling«. Derefter gik Lange videre. »For at udvikle hans Forstand foreskrev han ham først korte og simple Spørgsmaal, som kunde besvares med Ja eller Nej, men søgte stedse, førend han lod ham svare, at underrette sig om, hvorvidt han havde begrebet Spørgsmaalene«. Saaledes fortsættes Undervisningen videre. »Da Lange saaledes havde opdyrket Drengens Forstand og ved passende Lejlighed gjort ham opmærksom paa Skabningen og Skaberen, gennemgik han en Del af Lærebogen i Religionen

med ham«. Saa vidt bragte Lange den døvstumme Dreng, at han anmodede den residerende Kapellan i Faaborg, Pastor Boesen, om at antage ham til Konfirmationsforberedelse. — »Pastor Boesen har derpaa næsten hver Aften i forrige Vinter skriftligen undervist ham og derefter sidste Paa-ske confirmeret ham«.

Men ikke nok hermed. »Foruden at udvikle hans Forstand og at danne hans Sæder har Malermester Lange ogsaa søgt at meddele ham Kundskab i Tegning og Malerkonst, hvori han har bragt det temmeligt vidt; han tegner allerede med ikke ringe Færdighed, og veed ret godt at anbringe Lys og Skygge. Paa nogle Herregaarde i Fyn, hvor Maler Lange har haft ham med sig for at male, har han taget Prospector af endeel Steder«, og derfor blev Morten Bjørnøe sat i Malerlære i Efteraaret 1801, med godt Haab om efter 6 Aars Læretid at blive en duelig Malersvend.

At dette skete ganske stilfærdigt vore i Faaborg. Men saa kom det Cancelliet for Øre, og Amtmanden over Svendborg Amt blev anmodet om at skaffe nærmere Oplysninger om Sagen, hvorefter Kongen ønskede, »at Malermester Lange skulde tilkjendegives Hs. Majestæts allerhøjeste Bifald med hans i bemeldte Henseende udviste Forhold og derhos meddeles Guldmedaillen For ædel Daad Ogsaa har Cancelliet i samme Anledning tilkjendegivet den residerende Kapellan i Faaborg, Hr. Boesen, Collegiets Tilfredshed med hans nidkjære Bestræbelse for at forøge Morten Bjørnøes allerede tilform bibragte Religionskundskab« (Collegialtidende 22. December 1804).

Hvordan, slutter Pastor Garboe, den døvstumme Drengs videre Skæbne formede sig, er mig ubekendt. Maaske kunde en af Tidsskriftets Læsere meddele noget herom? Men den Røst fra Fortiden, som lyder ud fra de gamle Bøger, taler endnu sit stærke Sprog om et Barns Nød og en varmhjertet Mands Indsats af personlig Offervilje.